

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Iustitia Et Iure, Continens Tractatus De Prudentia, Fortitudine, &
temperantia, de Ieiunio, & Iustitia generaliter sumpta, de Iustitia
commutativa, nempe de Pactis, & Contractibus in genere, de Promissione,
& Donatione liberali, de Commodato, & Deposito, de Mutuo, & Vjura, de
Emptione, & ...

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

7. Quo pacto cessio bonorum solutionem debiti excuset.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76677)

tra iustitiam, eo quod times creditorem abuturum esse debito sibi tradito vt inimicum occidat, vt bellum iniustum gerat, vt vfuras exerceat, aliumve iniquum celebret contractum; potes, & teneris debiti solutionem differre, si absque graui detrimento proprio praestare potes. Sicut ex communi tradit D. Thom. 2. 2. q. 62. art. 5. ad 1. & ibi Caietan. & Aragon. Bannes dub. 2. Salon controu. 2. Maiot in 4. d. 15. q. 28. §. contra 1. corollarium. Gabr. ibi q. 2. art. 2. Nauarr. cap. 17. n. 32. Petr. Nauarr. lib. 4. cap. 2. n. 3. Mol. disp. 755. Lessius cap. 16. dub. 4. n. 59. Thom. Sanch. lib. 9. de matrim. disp. 6. in fine. Paul. Laym. lib. sum. sect. 5. tract. 2. cap. 9. n. 6. & colligitur ex leg. si pignore § 6. §. qui ferramenta ff. de furis, & cap. fin. de iniuriis. Ratio est quia lex charitatis te obligat innocentem defendere etiam cum aliqua nocentis iactura: at nulla alia via tibi suppetit defendi innocentem cui a creditore paratur malum, quam negando debitum: potes ergo illi denegare, maxime cum in hac deiegatione nullum malum creditori inferas, sed potius bonum illi consulis remouendo ab eo occasionem sceleris patrandi; Praeterea lex iustitiae te obligat ne coopereris tuis, & occasio alicuius iniustitiae committenda, at si absque iusta causa, qualis esset graue tuum detrimentum, soluere debitum creditori eo abuturo ad iniustitiam patrandam moraliter censendus es illius iniustitiae causa, vt potest quae nullatenus fieret, nisi tu materiam subministrasses. Quod a fortiori verum est, si debitum soluere creditori amenti, ebrio, vfuue rationis destituito, quem scis eo abuturum, vt tibi vel alteri damnum inferat, quia in eo euentu integra tu illius damni es causa, sibi que est imputandum, cum creditor se habeat, vt quoddam instrumentum mortuum eiusque operatio non sit humana, & rationalis. Vnde esto aliud dimum non times, nisi quod prodigo & absque ratione debitum insumeret, iusticiens esset, vt teneris debitum iterum soluere, quia ea distributio putatur a te facta, & cum in creditoris vilitatem non cesserit, habetur pro non soluto.

2. Dixi, si absque graui damno proprio. Nam si tibi graue damnum ob non solutum debitum immineret, non teneris a solutione debiti abstinere, quia non es obligatus alterius bono consulere cum graui proprio incommodo, maxime cum hac solutio de se mala non sit, nec damnificatio proximi, sed id proueniat ex malitia creditoris. Vnde in eo euentu non censeris malo proximi cooperari, sed permittere ex rationabili causa, adeo vt gladium depositum furioso repertum tibi reddere liceat, si alia via auertere non possis damnum graue imminens, quia ea redditio est tui defensio. Vt aduertunt Mol. Sanch. Laym. loco cit.

3. Si vero malum quod ex solutione times non est contra iustitiam, sed contra aliam virtutem, scilicet temperantiam, liberalitatem, &c. potes & teneris si commode possis solutionem differre, nisi aegre creditor ferat, vt tenent relati doctores, specia- liter Lessius, Molina, Sanch. Petr. Nauarr. & Laym. loco cit. Etenim ex lege charitatis obligatus es peccatum proximi impedire, cum commode potes, si ergo scias detentione debiti impediendum esse & facile detinere potes, videris obligatus.

Dixi, nisi aegre ferat creditor, quia eo euentu nec teneris, nec potes solutionem differre, quia non est tibi licitum vi illata proximum a peccato committendo auertere, at retinens debitum contra voluntatem tui creditoris vim et, & violentiam inferres. Et confirmo a simili. Non licet tibi auferre diuitias ab aliquo renuente, & contradicente, vt ipsum a luxuria, commensatione, & ebrietate auertas. Ergo neque licebit retinere, cum iniqua retentio, & prima ablatio aequiparentur, in quo est latum discrimen iustitiae ab aliis virtutibus. Nam ob vitandam laesione iustitiae potes & debes debitum creditori non reddere quantumvis aegre ferat, non tamen ob vitandam aliam virtutum laesionem, quia in laesione iustitiae proximus patitur damnus inuitus, secus in laesione aliarum virtutum; ideoque cum iustitia laesio timeatur, licita est denegatio debiti, & vim creditor ca denegatione inferre, vt innocens quem laedere intendit, defendatur, quia ea negatio debiti non proprie vis, sed innocenti defensio: at in laesione aliarum virtutum cum nemini damnus, & iniuria inferatur, non est locus defensionis, quae solum ad propellendam vim assumi potest.

Quod si obicias: licet mihi famam alterius aliqua ex parte violare vt cum a peccato auertam v.g. adhibere testes vt coram illis corrigam, nuntiare praelato quem existimo efficacius remedium adhibiturum, ramesi peccator aegre ferat. Ergo etiam licet ob eam causam debitum non soluere. Respondeo negando consequentiam, & ratio disparitatis est, quia adhibere testes, nuntiare praelato & medium est necessarium, & tibi permillum, imo imperatum, vt fratrem a peccato auertas. Nam cum ex charitate teneris corrigere peccatum, illiusque peccatum media correctione impedire, ad cuius finem adhibito testium, & praelati nuntiatione sunt media statuta illis vti potes. Alia vero via peccatum impedire non tibi vt persone priuate datum est. Quapropter non est tibi licitum vt negatione debiti, vt creditorem dilationi debiti dissencientem a peccato auertas, sicuti non licet vt ad eum finem diuitiarum surreptione, vinculorum alligatio- nis, detursum in carcerem, aliisque similibus.

Quo pacto cessio bonorum debitorum solutionem excuset?

1. Quid sit cessio bonorum?
2. Duplex effectus nascitur ex cessione.
3. Aliqui excusant cedentem bonis a solutione debiti, esse ad pinguiorem venerit fortunam.
4. Verius est oppositum.
5. Fideiussores beneficio cessionis non gaudent.
6. Debitorum in carcerem coniciendi beneficio cessionis gaudent.
7. Excipiuntur ab aliquibus debitorum ex furto, & delicti, sed non approbatur, nisi fuerit in poenam a iudice impositum.
8. Admittitur exceptio debitorum qui bona occultauerunt.
9. Item qui inducias quinquennales a creditoribus acceperunt.
10. Item conductores reddituum regalium.
11. Item qui sub iuramento promiserunt suis creditoribus hoc beneficium non vrsuros.
12. Ex pacto nudo, simplicique promissione communis sententia defendit cessionem non impediri.
13. Ex eo quod promiseris, vel iuraueris soluere, non impediri a cessione.
14. Cessione legali a iure nostro induci a cedere non potest.
15. Facta cessione creditores priuilegiati sunt preferendi imo in solutione quam in persona obsequio.

Permittendum est cessionem bonorum esse abdicacionem omnium bonorum, & iuriam a debitore factam. Etenim cum debitor aere alieno ita se grauatum sentit, vt soluendo non sit, vt carcerem fugiat omnia sua bona, & iura abdicat, & creditoribus remittit, vt ex illis pro viribus sibi satisfactam promittens in reliquis satisfacturum, si ad pinguiorem fortunam denenerit. Vt habetur, leg. 1. Cod. de qui bonis cedere iussunt. Forma igitur huius cessionis ea est, vt debitor moueat omnes suos creditores voce publica preconis, ne ignos, & ab sentibus praedictum pareat, si cessionem ignorent. Tamen Couarruu. var. resolut. 2. p. cap. 1. num. 5. censet non esse opus vt omnes citentur. His monitis omnia sua debita manifestat, & instrumentum publico ad iudicem deferendo subscribit, vt ipse iudex videat qui creditores debeant praeferi, simulque promittit si ad pinguiorem venerit fortunam quae defuerit satisfacturum iuxta, leg. penult. ff. de cessione bonorum. & leg. regia l. 11. part. 5. Quo facto omnibus suis bonis spoliatur, ita vt de regore iuris soli panis viles quos regatur relinquuntur, ramesi ex consuetudine teste Couarruu. 2. variar. cap. 1. num. 5. Maien. leg. tit. 16. lib. 5. recopilat. Gloss. 2. num. 8. maxime in hoc Castellae regno vestes communes mediocres quibus ordinare incedit permittuntur. Quinimo Ioan. Medin. Cod. de resit. quasi. 3. can. 4. 3. & Maien. supra asserit instrumenta artis et relin- quenda esse, vt sic apud creditoribus satisfacere possit. Quod reliqui doctores, Ant. Gom. de contrab. cap. 1. num. 52. & leg. 79. Turri n. 1. Couarruu. dicta. c. 1. n. 5. Greg. Lop. dicta leg. 1. tit. 15. part. 5. per Toxus Si malos ponos de lino. Mol. tract. 2. de iustit. disp. 572. circa medium in foro externo non admittunt. Non est opus vt hanc cessionem debitor praeter in carcerem esse prius a debitor aliquo coniectum; satis enim est quod se ferat solutioni debitorum impotentem. Vt manifeste indicat, Anton. Gom. dicto cap. 11. n. 52. initio & tradit. Mol. tract. 2. disp. 572. post. n. 1. Neque enim est aliqua lex id decidens, selo contra sententia Couarr. dicto c. 1. n. 5. Maten. leg. 5. Gloss. 1. n. 6. tit. 16. lib. 1. Lincus compil. Facta cessione si vinculis erat debitor alligatus ab illis liber dimittitur. In Hispania autem torque debitoribus obsequatur traditur, quousque suis obsequiis debito satisfactum censatur iuxta leg. 6. tit. 16. lib. 5. recopilat. Quinimo si debitor sex mensibus in vinculis manserit, neque debito satisfecerit, nec fideiussores dederit iure ipso leg. 7. eodem tit. & lib. bonorum cessio inducitur, & eodem torque ferreo ad collum alligatus creditoribus traditur. In alijs vero prouincis aliae consuetudines in hac publica bonorum cessione obseruantur. Vt videre est apud Menoch. lib. 2. de arbit. casu 183. Ex eo autem quod debitor, obsequatur creditoribus tradatur non efficiatur seruus feruitute civili, sed solum famulatus addicitur. Vt bene explicat Maien. dicta Gloss. 1. n. 14 tenetur in creditoris comodum operas solitas impendere, non enim viles, & quae eius conditionem decedent praecipui possunt. argum. leg. locum §. si iuge ff. de usufructu. & notauit Marten supra num. 15.

Duplex effectus ex hac cessione nascitur. Primus ne cedens bonis possit amplius ob debita in carcerem conici, neque a creditoribus molestari, ita vt dum soluendo non est, lis aduersus eum conseruari haud possit iuxta leg. 1. Cod. de qui bonis cedere iussunt, & leg. 4. §. Sabinius ff. de cessione bonorum leg. 3. & 4. tit. 15. part. 5.

par. 3. Alter effectus est, ut si forte ad pinguiore fortunam venerit, non possit à creditoribus conveniri in quantum commodè potest. Referuntur enim illi moderata alimenta iuxta personæ qualitatē, sicuti Clericis, aliisque Nobilibus, qui are alieno grauntur, & bonis non cedūt. Vt constat ex leg. 4. ff. de cessione bonorum §. ult. in §. de actionib. q. leg. regia. 1. tit. 1. §. par. 5. & tradunt doctores communiter Coutar. lib. 2. var. cap. 1. n. 6. Ant. Gom. de contrah. cap. 11. n. 52. & leg. 79. Taurin. 2. Menoch. casu 183. n. 21. Mol. tract. 2. disp. 77. circa med.

Non desunt tamen doctores Guido Papa in quaest. Delphinatus 343. Bellus tract. de re militari par. 9. tit. de salub. conductis. n. 47. Menoch. dicto casu 182. n. 23. Gregor. Lopez. lib. 3. verbo tan gran ganancia tit. 1. §. p. 5. Matien. leg. 4. Gloss. 2. n. 12. tit. 1. lib. 5. compilar. Paris. à Puteo de synacat. vers. 113. incipit quia n. 9. affertentes debitorem benedent in gnomiofo actu vti Papie. & in Hispania contingit, non esse fortius debitis soluentis obligatum, esto ad pinguiore venerit fortunam, quia illa in gnomiofo loco solutionis subrogatur. ex leg. vlt. Cod. de in ius vocando. & argum. sumpto ex gloss. in cap. sicut dignum §. eos in super de homicidio, quam ad hunc effectum appellatur stipularem Roman. §. q. 24. & Felin. de cap. sicut dignum.

Sed rectius Couartuu. lib. 2. var. c. 1. n. 6. Nauar. c. 17. n. 86. Petr. Nauar. lib. 4. de re sit. c. 4. n. 47. Lessib. 2. c. 16. n. 4. Mol. tract. 2. disp. 572. vers. 1. sequens debitorum: & alij docerunt prædicta cessione non liberari debitorem ab obligatione naturali, & civilis debiti soluentis creditoris cessione bonorum puniretur quod æquum non videtur. Doctrina verò illa quod debitor impotens solvendo luat in corpore, & pena corporalis loco pecuniariae subrogetur verum habet cum debitu pecuniarium, pena est à iudice imposta ob aliquod delictum sine fisco, siue parti applicandum. Secus verò cum debitu pecuniarium non in penam, sed in compensationem alicuius damni dati debetur (scilicet sententia tam in exteriori, quam in conscientia foro. Hoc enim debitu pena corporali non tollitur.

Hoc beneficium cessionis bonorum fideiussores non gaudet, sed æque conveniri possunt, ac si debito bonis non cessisset. Ad ducuntur enim ut si forte principalis debitor non fuerit solvendo ipsi solvant. Vt constat ex leg. 1. res à debitoribus §. quod si stipulator ff. de solut. & §. ut in sit. de re licit. & leg. 3. tit. 15. par. 1. & ibi Greg. Lop. in fine. Ant. Gom. leg. 79. Taurin. 2. Ex debitoribus autem hoc beneficium prodest his qui carceri subdantur, & vltra quam facere possunt conveniuntur. Clericis namque, & nobilibus qui occasione debitorum non possunt in carcerem detruhi, nec conveniri vltra quam facere possunt, non est locus cessioni. Quod si ipsi bonis cessissent totum cello nullius est effectus, cum ob eam beneficium in cap. de honoris, concessumne, conveniantur vltra quam facere possunt non amittant. Vt deciditur aperte leg. regia. 11. tit. 1. §. par. 5. & ibi Greg. Lop. Molina. tract. 2. de iustit. disp. 572. post iur. Matien. leg. 7. Gloss. 1. n. 7. tit. 1. 6. lib. 5. collect.

Ex debitoribus autem qui in carcerem possunt conici, & conveniri vltra quam facere possunt, omnes gaudere potestatem cedi bonis vel per se ipsos, vel per suum procuratorem. leg. vlt. ff. de cessione bonorum, in §. ult. in omni. Cod. qui bonis cedere possunt. leg. reg. 1. tit. 1. §. par. 5.

Excipiuntur autem ab hac regula primò, Debitores ex furto, rapina, alioque delicto, in eis dictum beneficium non conceditur, cum potius penam corporalem luere debeant. Atque ita tradunt Panormit. in cap. Olear. tit. n. vlt. de solutionib. laison, & Faber §. ult. in sit. de actionib. Iulius Clarus, lib. 5. §. præf. crimin. q. 95. n. 5. Molin. tract. 2. disp. 572. circa finem. Petr. Nauar. lib. 4. cap. 4. n. 8. Paul. Laym. lib. 3. sem. fact. §. tract. 2. cap. 12. q. 1. in fine. extenduntque hanc doctrinam non solum ad debita pecuniaria in pena criminis à Iudicibus imposta, sed etiam quæ in recompensationem damni creditoribus læsis debentur.

Cæterum supradictam sententiam veram censo in debitis in penam criminis impostis: hæc enim in corpore luere delinquens debet, si non potest in pecuniis. At in debitis in compensationem damni creditoribus irrogatis cessionem iudicio esse admittendam. Vt tradit Sylvest. verbo restitutio. 7. q. 6. Nauar. cap. 17. n. 86. Gregor. Lopez. leg. 4. Gloss. 4. tit. 1. §. par. 5. Couar. lib. 2. var. cap. 1. n. 8. Gutier. de iuram. confirmat. 1. p. cap. 17. n. 27. oppositum docuerunt, quia nullus est textus his debitoribus cessionem bonorum negans, & in nostro regno. in leg. 9. tit. 1. 6. lib. 5. reco. i. lat. est expresse decisum, ubi. Si no rubieron bienes con que pagar à las partes sus intereses, haxien delos susodichos, cesion de bienes, & notat ibi plures referens Matien. Gloss. 2. numer. 3. & seq.

Secundò excipiuntur debitorum qui in cessione bonorum aliqua bona occultaverint, vel in fraudem creditorum ante cessionem alienaverint, ita ut recuperari non possint. iuxta leg. fin. §. ff. ff. quæ in fraudem creditor. & notavit Bald. conf. 400. num. 4. lib. 5. Anton. Gom. leg. 79. Taurin. 2. & 1. 2. var. cap. 11. n. 52. Gregor. Lopez. leg. 4. tit. 1. §. par. 5. Gloss. penult. Gutier. de iuram. confirmat. cap. 1. 6. numer. 24. & cap. 17. n. 3. Zuallos. in suis com. opinion. q. 129. Non enim cessionis beneficium, ut rectè dixit Bald. est

residuum dolosorum. Tameñ contra alios referens sentiat Fachineus, lib. 13. controuers. cap. 69. ductus illà regulà legis, Nemo ex his ff. de Regal. iuris. ubi dicitur. Nemo ex his qui negavit aliis defensionibus vti prohibetur. Sed responderi facile potest non prohibere aliis defensionibus vti, nisi si fuerint specialiter interdixit. Vti est concessio bonorum neganti debitorem. argum. dicta leg. fin. §. ff. ff. quæ in fraudem creditor. Si enim vt bene inquit alios referens Anton. Gomez. & Gutier. dolosus eo casu puniri de dolo debet æquum non est, vt dolo beneficium obtineat.

Tertiò excipiuntur qui inducias quinquennales à creditoribus acceperint, id est, quinquennium ad debita solvenda; enim si intra illud quinquennium nõ satisfecerint ex iuris dispositione teste Gloss. communiter recepta, in leg. fin. Cod. qui bonis cedere poss. Greg. Lopez. in leg. regia. §. tit. 1. §. par. 5. in fine. Matthæo de Afflictis. decis. 378. n. 7. Gutier. de iuram. 1. p. cap. 18. n. 2. Mol. tractat. 2. disp. 572. hoc cessionis beneficium denegatur. Ad has inducias concedendas creditor & debitor debent concurrere, debitor acceptando, & creditor concedendo. Quod si vnus dissentiat, alter cogere illum non potest. Neque enim creditor tenetur has inducias debitori concedere, neque debitor concessas tenetur acceptare, sed beneficio cessionis vti. Vt aduertit Greg. Lopez, & Mol. locis citatis. Porro in cessione harum induciarum si vnus tantum creditor sit, liberè eas concedere potest. At si sunt plures creditores omnes sunt vocandi, vt ex consensu omnium concessio fiat. Quod si non concesserint maior pars trahet ad se minorem, quoniam si creditores æquales extiterint pars concedens inducias vt potè magis pia preferenda est. Sicuti hæc colligitur, ex leg. fin. §. ff. qui bonis cedere possunt & leg. regia. §. tit. 1. §. par. 5. & ibi Greg. Lopez, Mol. disp. 572. post med. Quod intelligendum est de induciis quinquennij: nam vltra quinquennium vt bene aduertit Molina maior pars præiudicare nequit minori, vt potè quæ sunt induciæ extra legem concessæ ex voluntate tantum creditorum.

Quartò iure regio Castellæ. leg. 1. tit. 9. lib. 9. noua collect. excluduntur à cessione conductores reddituum regalium. Tum quia iuramentum præstant de non cendo bonis, nec petendo iuramenti relaxationem. Tum quia beneficium cessionis à iure concessum iure ipso his denegatur. Sicuti notauit Mol. dicta disp. 572. circa finem. Matien. leg. 7. Gloss. 2. in fine. tit. 1. 6. lib. 5. collect. noua.

Quintò excluduntur qui saltem sub iuramento promiserint suis creditoribus hoc cessionis beneficio non vturos. Nam cum in hoc iuramento nulla contineatur iniquitas, nulla superest causa quare seruandum non sit. Quod si dicas quia credidit in boni communis præiudicium in cuius fauorem videtur cessionis beneficium debitoribus concessum, nec perpetuo carceri mancipentur cum paruo, aut nullo creditorum commodo. At beneficium in commune bonum concessum renuntiare nullis priuatis etiam cum iuramento potest. argum. cap. si aliquis de foro competent. & simili. obstat, quia esto hoc beneficium ob bonum commune Reipublicæ secundariò concessum sit, directè tamen non conceditur nisi in bonum ipsorum debentur, & in eorum subsidium, & miseræ leuamur. Vt dicitur leg. 1. enul. & vlt. ff. qui bonis cedere possunt. Quando autem concessio directè respicit singulas personas, & bonum commune indirectè & relatiuè, optime renuntiare iuramento potest. Secus de priuilegio clericis concessio, nec ad tribunalia secularia trahantur, quod non singulis, statui clericali directè concessum est. Atque ita iuramento hanc cessionem renuntiare posse docuerunt ex communi Couartuu. lib. 2. var. resolut. cap. 1. n. 7. Menchaca. de success. creat. §. 22. num. 80. & §. 29. numer. 17. Gutier. de iurament. confirmat. 1. p. cap. 18. numer. 4. & probat manifestè dicta lex regia. §. tit. 9. lib. 9. noua collect.

Secluso iuramento ex pacto nudo, simpliciue promissione communis sententia defendit, cessionem non impedit. Sic plures relatis Couartuu. lib. 2. var. cap. 1. num. 17. Menchaca. de success. creat. §. 22. num. 79. & §. 29. num. 17. Gutier. dicto cap. 18. num. 1. Molina. disp. 572. circa finem. Ducuntur quia qui renuntiat huic cessionis, renuntiat libertati à vinculis quæ per cessionem conceditur. At nemo huic libertati videtur renuntiare postea, tunc enim se perpetuo carceri obligaret, quod nullatenus permittitur. leg. Titius §. Titio ff. de condit. & demonstrat. & leg. 2. ff. de liber. non exhibend. Sed hæc ratio vt rectè inquit Molina. disp. 572. in fine. non est legitima. Nam ex eo quod quis renuntiat bonorum cessionis non inferitur se obligare etiam indirectè ad perpetuum carcerem, sed solum ad carcerem sustinendum, dum non satisfecerit. Cum autem industria, labore, hereditate, remissione, aut donatione tum creditoris tum alterius possit debitis satisfacere, conuenit manifestè ex prædicta renuntiatione non se perpetuo carceri obligare.

Quapropter Molina alià ratione ducitur: inquit enim cum cessione bonorum in bonum commune reipublicæ inducta sit, nec miseri debitorum cum paruo, aut nullo creditorum commodo vinculis sunt adstricti, nequit hæc renuntiatio valida esse. Sed hæc ratio vt num. præced. probauit non conuenit: alijs probare nec adiecto iuramento.

ramento renuntari posse, cum privilegia in commune bonum primo, & per se concessa nec iuramento valent renuntari.

Quare dicendum est optimè posse huic cessionis privilegio quemlibet debitorem cedere, cum sit privilegium in ipsius commodum, & misericordie subsidium primo & per se introductum, tametsi cedat in bonum commune, sicuti cedunt omnes leges, & privilegia quæ à principe conceduntur. Atque ita defendit cum aliis Covarr. lib. 2. variar. cap. 1. num. 7. Menchaca de suc. cess. creat. §. 2. num. 20. Telin. cap. ex rescript. num. 11. de iur. iurand. & cap. si diligenti col. 1. de foro compet. Alciat. dicto cap. cum contingat, num. 69. & ibi Immola num. 31. & alij relati à Matienzo leg. 7. tit. 16. lib. 5. noua collect. gloss. 2. num. 5.

13 Illud certius existimo te non esse impeditum bonis cedere ex eo quod promiseris, imò iuraueris id verè, quia ea cessione, supposita impotentia, non est solutio contraria, sed potius solutioem fouet ea ex parte qua id fieri potest. Quæ ratio probat non solum locum esse cessionis, cum iustitiam solvere ignorans futuram impotentiam, sed etiam cum eam scires, quia esto dolum committis in eo iuramento, ideoque puniendus, non tamen dolum cessionis occasione præstans, cum ex eo iuramento non tamen obtineat solvendi impotentia. Præterquam quod illud iuramentum intelligi potest sano modo, nimirum te solutum secundum potentiam. Sic enim omnia iuramenta interpretari debent. Atque ita docet Bald. in leg. fin. num. 4. Cod. de non numerat. pecunia. Molin. d. dist. 752. in fine, & colligitur ex traditis à Covarr. 2. p. §. 5. n. 3.

Verum cum iure nostro regio leg. 7. tit. 16. lib. 5. noua collect. 14. let. statatur debitor intra sex menses postquam est ob debitum in vinculis detentus non solvente, nec tuncque bonis cedere iure ipso cessionem fieri, & ignominiosè cum totique ferreo creditorem tradi ut illis obsequatur, efficitur fasè huic cessionis legali nec renuntari posse, neque vltim debitorem ab ea eximi, quia non tam in fauorem debitoris quam creditorum introducta est, ut debitores scientes creditoribus ignominiosè esse tradendos, diligentiam pro debitis solvendis adhibeant. Ut optimè tradit Matien. leg. 7. gloss. 2. n. 3. & sequitur. 16. lib. 5. compil.

15 Post cessionem factam, si plures existant creditores qui privilegium prælationis habuerint sunt præferendi non solum in debitorum solutioe quoad bona debitoris, sed etiam in obsequio, & famulatu, quem debitor ipse præstare tenetur iuxta ius nostrum regium. leg. 5. & 6. tit. 16. lib. 5. compil. vbi cauetur creditorem cui debitor primo est traditus obsequaturus, si permittat cum incedere abique torque ferreo, patente ius prælationis eo ipso amittere, & secundo creditori tradendum esse. Solum est difficultas, An in hac parte vxor concurrat cum aliis creditoribus pro recuperanda dote, sibi que alimentis debitis præstandis præferri debeat reliquis creditoribus, obtineatque ut sibi vix tradatur obsequaturus? Negat Petr. Nuñez de Auendaño resp. 8. num. 9. & sequ. ductus, quia cum mulier sit viro subiecta iure diuino naturali nequit ex lege positua virum subiectum habere, & veluti feruum tractare.

Præterea maritus non potest conueniri ab vxore vltra quam facere possit. leg. maritum ff. soluto matrimonio. & leg. sum qui in id ff. de re iudicata. Ergo comparatione vxoris cessione bonorum, & famulatus locum habere non potest. Sed contrarium merito docuerunt Anton. Gom. rit. 2. de contractib. cap. 11. num. 53. Ioann. Baptista de Villalobos in suo arario commun. opin. litt. D. num. 211. & Bacca tract. de inope debitore cap. 1. per totum. Marien. leg. 6. tit. 16. lib. 5. noua compilat. gloss. 3. num. 2. & 3. Suarez de Paz. in sua pract. 1. sit 4. p. cap. 8. Gutier. de iuram. 1. p. cap. 18. in fine. Molina tract. 2. de iust. disp. 572. post medium. Ratio est, quia vxor præfertur omnibus creditoribus in actione personali, & reali solvendi. leg. affiduis. Cod. qui poriores in pignore habeantur. Ergo præferenda est in hac actione. Neque obstat quod viro subiciatur in iis quæ ad matrimonium, & domesticam gubernationem pertinent quominus possit vir vel ex conuentione, vel ex lege ei subici quoad suorum operum vtilitatem; maxime cum statuendum sit eas operas non debere præstari famulatu ignominioso, ac proinde existimat Matienzo, Gutier. & Molina, & virum qui bonis cessit, & vxori obsequaturus traditur non debere torque ferreum portare. Neque item obstat quod non possit vir conueniri vltra quam facere possit, quia id verum habet cum à sola vxore conuenitur. Secus verò si ab aliis creditoribus conueniatur. Pro quorum conuentione, & exactione vitanda voluntariè se vxori subicit, & tradit, vultque obligari vltra id quod facere possit. argument. leg. Nam & maritus. ff. de condit. in debiti. Ad idem est si filius ob aliquod damnum factum, vel debitum contractum à creditoribus conuenitur, & non habens vnde illis satisfaciat bonis cedit, an eo casu parenti obsequaturus tradendus sit, vel aliis creditoribus? Cui dubitationi Anton. Gom. rit. 2. de contract. cap. 15. vbi de seruitur. in calce. num. 11. rectè sequitur Gutier. de iuram. confirm. cap. 17. in fine. rectè affirmat patri esse tradendum, eo quod patri iure natura, & posituo datus est vltimus fructus operis, & laboris à filio præstiti, in quo iure pater ut æquior omnibus creditoribus est præferendus.

§. VIII.

An si leges, vel dones Titio centum cum totidem ei debeas, excuseris à debiti solutione?

- 1 Plures censent te excusari, si debitum procedit ex lege, secus si ex voluntate.
- 2 Si memor debiti habuisti animum compensandi compensationem esse secus si hoc animo caruisti.
- 3 Si memor debiti sis non est censenda facta compensatio.
- 4 In debitis legalibus admittenda est compensatio.
- 5 Admittenda est, cum debitum legale est in quantitate, & legatum in specie.

Plures doctores quos referunt, & sequuntur Menoch. lib. 4. de presumpt. 2. p. presump. 109. Covarr. cap. officij de testam. n. 2. censent te excusatum esse quoties debitum procedit ex lege, quia lex obligationem inducens simul privilegium concedit ut id legatum, & donatio in compensationem debiti imputetur. iuxta leg. si cum dorem. Sibi pater ff. soluto matrimonio leg. bonis iudici §. cum pater ff. de legatis. 1. & alii. Secus verò affirmant si debitum ex causa voluntaria, scilicet ex conuentione, donatione, aliove pacto procedat, quia censendus est dupli debitor te voluisse attingi, & præcedenti obligationi secundum addidisse. leg. creditorum & 7. de legatis. 2. & leg. creditor. Cod. de legat. leg. compensandi. Cod. de heredib. institutis. Quod quidem inquit Covarr. locum habet, cum testator cogi poterat à iudice debitum solvere, & si in iudicio condemnari non poterat, sed solum iure conscientie foro spectato, tunc compensatio admittenda est Paul. Layman. lib. 2. sum. lect. 5. tract. 2. de restit. c. 11. circa fin. censet si debitum procedat ex iure Ecclesiastico ob delictum, vti sunt debita ob non assentientiam hori canonicis, vel ob officij diuini omnium recitationem commensari legatione, & donatione elemosinarum Ecclesiæ, vel pauperibus quibus illud debitum est applicatum, concessa. Ducit præcipue quia hæc est virtutis incutio cuius fidelis faciens elemosinam; satisfaciendi per eas omnibus obligationibus, quas suis peccatis, & negligentis contraxerit.

Cæterum in hac re distinguendum est, si cum legas, vel donas memor es debiti tunc in foro conscientie tunc est voluntariè tradendum. Si enim habuisti animum compensandi debitum; legatum illud, & donatio est verbis legatum, & donatio sit, respecta debiti erit solutio, & consequenter à debito & donatione, & legato erit excusatus. At si non habuisti animum compensandi, manifestè conuinceris voluisse donare, non autem debitum soluere, cum memor debiti voluntatem illius solvendi non habueris.

Maiores autem dubitatio est quando donasti, vel legasti debiti immemor, quia tunc videris debitum soluere, tunc ex voluntate interpretari, quam censuris habere omnibus tuis debitis, & obligationibus satisfaciendi. Tum quia ad executionem præcepti, & obligationis opus non est vt ex fine exequendi præceptum opereris, sufficit namque si rem præceptam exquiras. Vt diximus 1. p. tract. 3. de legibus disp. 1. punct. 17. At donans, vel legans rem creditori debitam, reddis creditori quod suum est. Ergo debitor satisfaciens.

Nihilominus dicendum est tam in foro conscientie quam exteriori nisi manifestissime adfuit coniectura animi legantis non solum in debito conuentionali, & voluntario ab initio, vti est omnium ferè sententia teste Covarr. & Menoch. sup. à. Sed etiam in debito legali, & necessario admittendam non esse compensationem. Ducor hac efficaci ratione, soluto debiti que est actus iustitiae commutatiue nequit esse opus liberale, & beneficium. Ergo nequit esse donatio & legatum quæ puram gratiam, & liberalitatem continent, & hæc ratio probat aduersus Layman. Num illi posita lege debitum est ex iustitia nequit illi donatione liberari satisfaciendi. Neque obest voluntas generalis cuiuslibet fidelis suis debitis satisfaciendi, quia ea voluntas intelligitur appositis modis aptis ad satisfaciendum, ad ad satisfaciendum debito iustitia non est medium aptum donatio, sed longe diuersum. Neque item obest ad executionem præcepti opus non esse operari ex voluntate illud exequendi, sed sat esse operari rem præceptam legans, vel donans liberaliter non operatur rem præceptam, cum non operetur opus iustitiae, sed gratiæ.

In foro autem exteriori etiam Fachin. lib. 5. controuers. cap. 59. & sequ. censent non solum in debito conuentionali & voluntario ab initio, sed etiam in debito legali, & necessario compensationem admittendam non esse, nisi in legato, vel donatione manifestè indicetur ob causam ipsius debiti satisfaciendi; legatum rectè. Tenenda tamen est communis, & receptissima sententia in debitis legalibus compensationem admitti debere dum contrarium non colligitur, vt manifestè probat Textus in molens. præterea. Cod. vnde vir. & vxor: vbi legatum à merito vxori factum imputatur in illam partem quæ à marito vxori debetur, & leg. p. num.